FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT PAOLO MENGOZZI

föredraget den 26 mars 2009 [1]

1. Genom förevarande begäran om förhandsavgörande har Juzgado de lo Mercantil n. 1 di Alicante ställt några frågor till domstolen om tolkningen av artiklarna 14 och 88 i rådets förordning (EG) nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning [2] (nedan kallad förordningen).

2. Dessa frågor har ställts i ett mål som avser ett påstått intrång med avseende på icke registrerade gemenskapsformgivningar, som har beställts och förverkligats i samband med ett projekt för att främja industriell formgivning inom hantverkssektorn. Det är första gången som domstolen ska tolka bestämmelserna i förordningen inom ramen för ett förhandsavgörande. [3]

1 — Originalspråk: italienska.

2 — EGT L 3, 2002, s. 1.

3 — Underlåtenheten att enligt artikel 80.2 i förordningen överlämna en förteckning över domstolar för gemenskapsformgivningar har varit föremål för två fördragsbrottsförfaranden, varav det första mot Frankrike som ledde till dom av den 3 juni 2008 i mål C-507/07, kommissionen mot Frankrike, och det andra mot Luxemburg, i vilket ett beslut meddelades om strykning från förteckningen. Dessutom pågår vid förstainstansrätten två mål avseende talan, mot beslut av harmoniseringsbyrån, om ansökningar om ogiltigförklaring avseende gemenskapsformgivningar (målen T-9/07, Grupo Promer Mon Graphic mot harmoniseringsbyrån, och T-10/08, Kwang Yang Motor mot harmoniseringsbyrån).

I — Tillämpliga bestämmelser

A — *Gemenskapsrätten*

3. Gemenskapens intresse för de frågor som har samband med skyddet för industriell formgivning går tillbaka till år 1959, när kommissionen föreslog regeringarna i de dåvarande sex medlemsstaterna att upprätta arbetsgrupper med uppgift att utarbeta ett gemenskapsskydd för den industriella äganderätten, i syfte att lösa de problem som den territoriella begränsningen av det nationella skyddet innebar för en väl fungerande gemensam marknad. Sålunda upprättades tre olika arbetsgrupper, för patent, varumärken och formgivning. Arbetsgruppen för formgivning, som leddes av italienaren Roscini, lämnade sin rapport år 1962. Dess rekommendation var att anta en enhetlig lagstiftning på gemenskapsnivå. Den pekade dock på svårigheterna med att harmonisera lagstiftningen på grund av de väsentliga skillnader som kännetecknade de nationella lagstiftningarna på området.

4. Efter en lång period av stiltje lanserade kommissionen på nytt diskussionen med *”Grönboken om det rättsliga skyddet för*

industriell formgivning" (nedan kallad grönboken) som lades fram i juni 1991. Enligt kommissionen skulle den tjäna som grund för samråd med berörda instanser. Kommissionen diskuterade i detta dokument de olika aspekterna på det rättsliga skyddet för industriell formgivning och de lösningar som antagits i de nationella lagstiftningarna på området. Kommissionen angav därvid de stora dragen av vad som enligt dess mening borde vara gemenskapens angreppssätt på området. På grundval av synpunkterna i grönboken föreslog kommissionen dels att det skulle skapas en gemenskapsformgivning som var giltig inom gemenskapens territorium och som omfattades av en enhetlig ordning, dels en harmonisering av de nationella lagstiftningarna som begränsades till områdets viktigaste aspekter. I överensstämmelse med detta förslag återfanns i bilaga till grönboken ett utkast till förslag till förordning om gemenskapsformgivning och ett utkast till förslag till direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas nationella lagstiftningar om det rättsliga skyddet för formgivning.

5. På grundval av dessa utkast framlade kommissionen år 1993 för rådet och Europaparlamentet ett förslag till förordning om gemenskapsformgivning [4] och ett förslag till direktiv om mönsterskydd [5]. Direktivet antogs den 13 oktober 1998. [6] Lagstiftningsförfarandet för förordningen blev däremot längre och omständligare och krävde att två andra förslag lades fram, vilket skedde år 1999 och år 2000.

6. Såsom framgår av skälen i förordningen syftar införandet av en gemenskapsformgivning som omfattas av ett antal enhetliga bestämmelser inom hela gemenskapen till att undanröja det hinder för den fria rörligheten för varor som den territoriella begränsningen av skyddet för formgivning på nationell nivå utgör, och att mot bakgrund av de väsentliga skillnader som fortfarande finns mellan medlemsstaternas lagstiftningar hindra att identiska formgivningar i de olika nationella rättsordningarna skyddas på olika sätt och i olika innehavares intresse. [7]

7. För att skyddet för gemenskapsformgivningen ska uppfylla behoven inom alla ekonomiska sektorer inom gemenskapen föreskrivs i förordningen två former av skydd. Den första formen som är mindre omfattande och kortfristig beviljas icke registrerad formgivning medan den andra formen beviljas registrerad formgivning för en längre period och ger den skyddade rättighetshavaren en exklusiv rätt. [8]

4 — KOM(93) 342 slutlig (EGT 1994, C 29, s. 21).
5 — KOM(93) 344 slutlig (EGT C 345, s. 14).
6 — Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG av den 13 oktober 1998 om mönsterskydd (EGT L 289, s. 28).
7 — Se skälen 2 och 4 i förordningen.
8 — Se skälen 15–17 och artiklarna 11 och 12.

8. Avdelning II i förordningen är uppdelad i fem avsnitt. I det tredje avsnittet, som har rubriken Rättigheter avseende gemenskapsformgivningar, återfinns artikel 14. I denna artikel, som har rubriken Rätt till gemenskapsformgivningar, stadgas följande:

”1. Rätten till en gemenskapsformgivning skall tillkomma formgivaren eller den till vilken rätten har övergått.

2. Om två eller flera personer gemensamt har skapat en formgivning, skall rätten till gemenskapsformgivningen tillfalla dem gemensamt.

3. Om en formgivning har skapats av en anställd som ett led i dennes arbetsuppgifter eller enligt arbetsgivarens instruktioner, skall rätten till gemenskapsformgivning emellertid tillkomma arbetsgivaren, om inte annat har avtalats eller föreskrivs i tillämplig nationell lagstiftning.”

9. Avdelning IX i förordningen innehåller bestämmelser om Behörighet och förfarande i mål om gemenskapsformgivningar. Enligt artikel 81, som återfinns i avsnitt 2, ska de domstolar för gemenskapsformgivningar som medlemsstaterna utsett enligt artikel 80 ha exklusiv behörighet att pröva tvister i fråga om intrång och giltighet. I artikel 88.1 och 88.2 anges i fråga om tillämplig lag för dessa domstolar följande:

”1. Domstolarna för gemenskapsformgivningar skall tillämpa bestämmelserna i denna förordning.

2. I de frågor som inte regleras av denna förordning skall en domstol för gemenskapsformgivningar tillämpa det egna landets lagstiftning, inklusive dess internationella privaträtt.” [9]

B — *Den nationella rätten*

10. Enligt den spanska lagstiftningen skyddas endast registrerade formgivningar. I artikel 14.1 och 14.4 i lag nr 20 av den 7 juli 2003 om rättsligt skydd för industriell formgivning, som återfinns i avdelning III under rubriken

9 — Jag har noterat att vissa intervenienter i sina yttranden har fäst domstolens uppmärksamhet på flera andra bestämmelser i förordningen som enligt deras mening ska beaktas för att den hänskjutande domstolens frågor ska kunna besvaras. För enkelhetens skull har jag dock funnit det vara lämpligt att här ovan endast hänvisa till de artiklar som dessa frågor avser.

Rätt till registrering, föreskrivs följande:

”1. Rätten att registrera en formgivning ska tillkomma formgivaren eller den till vilken rätten har övergått...

4. I förfarandet vid spanska patent- och varumärkesbyrån presumeras att sökanden har rätt att registrera formgivningen.”

11. I artikel 15 anges följande:

”Om en formgivning har skapats av en anställd som ett led i dennes arbetsuppgifter eller enligt företagarens eller arbetsgivarens instruktioner, eller enligt uppdrag inom ramen för ett tjänsteavtal, ska rätten att registrera formgivningen tillkomma företagaren eller den avtalspart som lämnat uppdraget att skapa formgivningen, om inte annat har avtalats.”

II — Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågor

12. Fundación española para la innovación de la artesanía (nedan kallad FEIA), klaganden i målet vid den nationella domstolen, har stått som sponsor för det projekt som kallas ”D’Artes, Diseño y Artesanía de incorporación del Diseño al Sector Artesiano” och vars mål är att skapa och marknadsföra en samling föremål som tillverkats av några hantverkare på grundval av formgivning som skapats av fackmän inom industriell formgivning.

13. FEIA gav inom ramen för detta projekt bolaget AC & G, s.a. i uppdrag att välja ut formgivare och att sluta avtal med dessa för att utarbeta en formgivning och ge hantverkaren teknisk assistans vid framställningen av produkten. Med stöd av detta uppdrag slöt AC & G, s.a. ett avtal med bolaget Cul de Sac Espacio Creativa, s.l. (nedan kallat Cul de Sac). Enligt detta avtal skulle Cul de Sac formge en serie gökur för hantverkaren Veronica Palomares. Dessa ur presenterades inom ramen för den första utgåvan av projektet D’Artes under beteckningen ”Santamaríasamlingen”.

14. Under år 2006 marknadsförde Cul de Sac och bolaget Acierta Product & Position, s.a. (nedan kallat Acierta) en samling gökur, som är känd som ”Timelessamlingen”. FEIA ansåg att detta utgjorde ett intrång i dess rättigheter till formgivningen för uren i ”Santamaríasamlingen” och väckte vid Juzgado de lo Mercantil

de Alicante därför talan mot de två bolagen. Klaganden gjorde vid denna domstol, på olika grunder [10], anspråk på innehav av rättigheterna till de aktuella formgivningarna och åberopade bestämmelserna i såväl förordningen som den spanska lagstiftningen. Svarandebolagen gjorde gällande att FEIA saknade talerätt, eftersom den inte var innehavare av rättigheterna till de omtvistade formgivningarna.

15. Eftersom Juzgado de lo mercantil di Alicante anser att det för att lösa tvisten krävs en tolkning av vissa bestämmelser i förordningen har den vilandeförklarat målet och med stöd av artikel 234 EG ställt följande frågor till domstolen:

”1) Ska artikel 14.3 i [förordningen] tolkas så, att den endast avser gemenskapsformgivningar som skapats inom ramen för ett anställningsförhållande där skaparen-formgivaren är bunden av ett avtal som omfattas av arbetsrättens bestämmelser och som uppfyller kraven på att denne stadigvarande arbetar under en annan persons ledning och för dennes räkning?

2) Eller ska begreppen ’anställd’ och ’arbetsgivare’ i artikel 14.3 i [förordningen] ges en vid tolkning så, att de omfattar andra fall än anställningsförhållanden, exempelvis förhållanden där en enskild person (formgivare) via ett civilrättsligt avtal (där det alltså inte föreskrivs att en enskild person stadigvarande arbetar under en annan persons ledning och för dennes räkning) åtar sig att skapa en formgivning för någon annan till ett fast pris, och att formgivningen därmed ska anses tillhöra uppdragsgivaren utom i de fall då det motsatta gäller enligt avtalet?

3) Om fråga nr 2 ska besvaras nekande, på grund av att skapandet av formgivningar som sker inom ett anställningsförhållande och skapandet av formgivningar inom ett förhållande som inte utgör ett anställningsförhållande utgör olika faktiska situationer,

a) ska då den allmänna regeln i artikel 14.1 i [förordningen] tillämpas, och ska därmed formgivningarna anses tillhöra formgivaren förutom då parterna avtalar om motsatsen, eller

b) ska domstolen för gemenskapsformgivningar till följd av hänvisningen i artikel 88.2 i [förordningen] tillämpa den nationella lagstiftningen som reglerar formgivningar?

10 — I egenskap av sponsor för projektet Artes i samband med vilket formgivningen skapats, uppdragsgivare för Cul de Sac och förvärvare av AC & G, s.a.

4) För det fall hänvisningen till den nationella lagstiftningen är tillämplig, är det då möjligt att tillämpa den nationella rätten när denna innebär att formgivningar som skapats inom ramen för ett anställningsförhållande (vilka tillhör arbetsgivaren om inget annat avtalats) likställs (såsom är fallet i den spanska lagstiftningen) med formgivningar som skapats enligt uppdrag (vilka tillhör uppdragsgivaren om inget annat avtalats)?

5) Om fråga nr 4 ska besvaras jakande, strider då inte denna lösning (formgivningarna tillhör uppdragsgivaren om inget annat avtalats) mot det nekande svaret på fråga nr 2?"

III — Förfarande vid domstolen

16. FEIA, Cul de Sac, Acierta, Förenade kungariket och kommissionen har med stöd av artikel 23 andra stycket i domstolens stadga inkommit med synpunkter i detta förfarande. En förhandling har hållits den 29 januari 2009.

IV — Bedömning

A — *Den första och den andra frågan*

17. De första två frågorna från den hänskjutande domstolen som ska prövas gemensamt avser tolkningen av artikel 14.3 i förordningen. Med dessa frågor vill den hänskjutande domstolen i huvudsak få klarhet i huruvida denna bestämmelse endast reglerar det fall där formgivningen skapats av en anställd inom ramen för ett anställningsavtal eller huruvida den däremot är tillämplig även på så kallad "formgivning enligt uppdrag" som alltså skapats av en egenföretagare inom ramen för ett avtal om tillhandahållande av arbete.

18. Klaganden i målet vid den nationella domstolen och Förenade kungariket har uttalat sig till förmån för att den aktuella bestämmelsen även ska tillämpas på sistnämnda formgivning och anser att denna bestämmelse inte endast ska tolkas med hänsyn till sin ordalydelse utan även mot bakgrund av den allmänna systematiken i och syftena med det system i vilket den ingår. Den föreslagna tolkningen motiveras särskilt mot bakgrund av kravet på att samordna bestämmelserna i förordningen med bestämmelserna i direktiv 98/71 som endast delvis innebär en harmonisering av de nationella lagstiftningarna om skyddet för industriell formgivning. I avsaknad av en sådan samordning kan kombinationen av gemenskapsskyddet och det nationella skyddet, som möjliggjorts genom förordningens bestäm-

melser, leda till att exklusiva rättigheter tillerkänns olika personer för en och samma formgivning. Kommissionen, Cul de Sac och Acierta har däremot föreslagit att de första två frågorna ska besvaras så att bestämmelsen i artikel 14.3 i förordningen endast är tillämplig på formgivning som skapats inom ramen för ett anställningsförhållande. Kommissionen och Cul de Sac har särskilt påpekat att de bestämmelser i gemenskapsrätten i vilka det inte uttryckligen hänvisas till den nationella rätten för att bestämma räckvidden och betydelsen av begreppen i dessa bestämmelser, såsom i förevarande bestämmelse, ska tolkas självständigt och enhetligt inom hela gemenskapen. Acierta och kommissionen har dessutom påpekat att artikel 14.3 innehåller en undantagsbestämmelse i förhållande till den allmänna bestämmelsen i artikel 14.1 och att den som sådan varken får tolkas extensivt eller tillämpas analogiskt på fall som inte uttryckligen har angetts. Kommissionen anser slutligen att den föreslagna tolkningen bekräftas av förarbetena och av förfarandet för antagande av förordningen och att den är förenlig med gemenskapslagstiftningen och den internationella lagstiftningen rörande andra industriella äganderätter.

19. Enligt artikel 14.3 ska, om ”en formgivning har skapats av en anställd som ett led i dennes arbetsuppgifter eller enligt arbetsgivarens instruktioner,... rätten till gemenskapsformgivning... tillkomma arbetsgivaren, om inte annat har avtalats eller föreskrivs i tillämplig nationell lagstiftning”.

20. Såsom svarandena i målet vid den nationella domstolen och kommissionen har påpekat ger denna bestämmelses ordalydelse stöd för uppfattningen att det fall som regleras av bestämmelsen endast avser formgivning som skapats inom ramen för ett *anställnings*förhållande. För detta talar särskilt användningen av begreppen ”anställd” och ”arbetsgivare”, av vilka det klart framgår att gemenskapslagstiftarens avsikt varit att det måste föreligga ett anställningsförhållande i den mening som avses i arbetsrätten för att bestämmelsen ska kunna tillämpas.

21. En annan tolkning som, såsom FEIA och Förenade kungariket har föreslagit, medför att bestämmelsen även skulle omfatta avtal om tillhandahållande av arbete, förvränger oundvikligen den aktuella bestämmelsens ordalydelse genom att betydelseområdet för de använda uttrycken vidgas utöver deras allmänna betydelse och skulle, enligt min mening, strida mot den faktiska ordalydelsen i förordningen.

22. Det är enligt min mening inte heller möjligt att, såsom FEIA har anfört, enbart grunda en sådan tolkning på påpekandet att den aktuella bestämmelsen skiljer mellan formgivning som skapats som ett led i den anställdas uppgifter, vilka avser utförandet av anställningsavtalet, och den formgivning som skapats efter instruktioner från hans arbetsgivare, som däremot lämnats i uppdrag åt den anställda på grundval av ett annat avtalsförhållande. Båda är nämligen fall som rör fullföljandet av arbetsförhållandet, varav det första avser de uppgifter som åligger den anställda för genomförande av det enskilda anställningsavtalet och det andra de faktiska uppgifter som arbetsgivaren har gett arbetstagaren inom ramen för detta förhållande.

Preciseringen har till syfte att begränsa området för de rättigheter som arbetsgivaren kan förvärva till enbart sådana verk av den anställda som faktiskt avser genomförandet av anställningsavtalet. Hänvisningen till den formgivning som den anställda har skapat som ett led i ”arbetsgivarens instruktioner” får enligt min mening därför inte tolkas som ett uttryck för gemenskapslagstiftarens avsikt att utsträcka systemet enligt den aktuella bestämmelsen till att omfatta formgivning som skapats inom ramen för ett avtal om tillhandahållande av arbete.

23. Sedan det klargjorts att systemet enligt artikel 14.3 endast avser fallet med formgivning som skapats inom ramen för ett anställningsförhållande, återstår det att kontrollera huruvida det ur denna bestämmelse kan härledas en regel som kan tillämpas analogiskt på det andra fallet med formgivning som utförs ”enligt uppdrag”. Det ska härvidlag hänvisas dels till syftet med den aktuella bestämmelsen, dels till förordningens förarbeten.

24. För det första förekommer regeln, enligt vilken företagaren förvärvar rättigheterna till att ekonomiskt utnyttja resultatet av den anställdas arbete, utan att det krävs någon överföring ad hoc, i stor utsträckning i såväl den nationella som den internationella lagstiftningen på olika områden av den industriella äganderätten. I gemenskapsrätten kommer denna bestämmelse, förutom i artikel 14.3 i förordningen, till uttryck i artikel 3.2 i rådets direktiv 87/54/EEG av den 16 december 1986 om rättsligt skydd för kretsmönster i halvledarprodukter [11], i artikel 2.3 i rådets direktiv 91/250/EEG av den 14 maj 1991 om rättsligt skydd för datorprogram [12] och i artikel 11.3 i rådets förordning (EG) nr 2100/94 av den 27 juli 1994 om gemenskapens växtförädlarrätt [13], samt i utkastet till förordning om patent. Denna bestämmelse uppfyller i huvudsak kravet på avvägning av de motsatta intressen som står på spel. Det är fråga om dels företagarens intresse av att tillägna sig resultaten av en verksamhet vars kostnader han normalt har burit, dels arbetstagarens intresse av att få tillräcklig ersättning för den utförda verksamheten. Företagarens direkta förvärv av äganderätten till det som arbetstagaren har skapat gör att den sistnämnde kan erhålla ersättning oavsett resultatet av det ekonomiska utnyttjandet av arbetet – för vilket han för övrigt eventuellt inte har de nödvändiga finansiella eller organisatoriska medlen – och ger arbetsgivaren garantier för att arbetstagaren inte överlåter de ekonomiska rättigheterna till de arbeten som denne har skapat till en annan företagare.

25. Det val som gjorts i artikel 14.3 i förordningen att ge arbetsgivaren rätten att offentliggöra och registrera den formgivning som skapats av hans anställda för att kunna erhålla de exklusiva rättigheter som följer av att dessa åtgärder vidtas, grundas på uppfattningen att arbetsförhållandet är av ”all-omfattande” karaktär som motiverar att alla rättigheterna till att ekonomiskt utnyttja de arbeten som

11 — EGT L 24, 1987, s. 36; svensk specialutgåva, område 13, volym 16, s. 95.

12 — EGT L 122, s. 42; svensk specialutgåva, område 17, volym 1, s. 111.

13 — EGT L 227, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 60, s. 196.

skapats av den anställda med anledning av anställningsavtalet överförs till företagaren.

26. Det ovan anförda ger mig stöd för uppfattningen att det system som föreskrivs i den aktuella bestämmelsen, vilken utformats med hänvisning till en viss bestämd avtalssituation, inte lämpar sig för att tillämpas analogt på andra avtalstyper.

27. Denna slutsats bekräftas av förordningens förarbeten.

28. I det utkast till förslag till förordning som bifogades grönboken förekom inte någon med artikel 14.3 analog bestämmelse. I artikel 11 i detta utkast återgavs innehållet i den aktuella artikel 14.1. I den följande artikel 12, som hade rubriken ”Formgivning som utförts av den anställda eller enligt uppdrag”, fastställdes, på grundval av ett förslag från Max Planck Institute [14], dock endast de kollisionsnormer på grundval av vilka den nationella lag ska fastställas som reglerar innehavet av rätten till gemenskapsformgivningen i de fall formgivningen skapats av en anställd (artikel 12.1) och formgivningen utförts enligt uppdrag (artikel 12.3) [15].

29. I sin kommentar i grönboken till artikel 12.1 i utkastet framhöll kommissionen den svårighet – som redan erfarits av förhandlarna till Europeiska patentkonventionen av år 1973 och till Avtalet om gemenskapspatent av år 1989 – att nå en gemensam överenskommelse omkring en enhetlig materiell rättsregel, enligt vilken den anställda ges rättigheter till de arbeten denne utfört under anställningsförhållandet. Även om kommissionen till slut förordade antagandet av en sådan regel ansåg den att det i det skedet, för att hindra förseningar i förfarandet för antagande av förordningen, var tillfredsställande att i utkastet införa en kollisionsnorm som utformats på grundval av artikel 6 i 1980 års Romkonvention om tillämplig lag på avtalsförpliktelser. I fråga om formgivning som skapats enligt uppdrag hänvisades det i grönboken, i kommentaren till artikel 12.3

14 — Se *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, nr 4/1991, s. 523 och följande sidor.

15 — Den fullständiga ordalydelsen av artikel 12 på engelska är den följande:

”(1) If a design has been developed by an employee, the right to the Community Design shall be determined, to the extent that the parties to the contract of employment have not chosen a different law, in accordance with the law of the State in which the employee habitually carries out his work, even if he is temporarily employed in another country; if the employee does not habitually carry out his work in any one country, the right to the Community Design shall be determined in accordance with the law of the State in which the employer has his place of business to which the employee is attached.

(2) A choice of law made by the parties to govern a contract of employment shall not have the result of depriving the employee of the protection afforded to him by any mandatory rules of the law which would be applicable under paragraph (1) in the absence of choice.

(3) If the design has been developed in pursuance of a commission, the right to the Community Design shall be determined, in the absence of a different choice of law by the parties to the contract, in accordance with the law of the State in which the commissioner has his domicile or his seat.”

i utkastet, däremot endast till kravet på att säkerställa att parterna har ”en vittgående möjlighet att välja i fråga om rättigheten till formgivningen och om vilken lag som ska tillämpas på avtalet” [16] och föreslogs att ett mer specifikt kriterium avseende anknytning skulle antas än det kriterium avseende ”närmare anknytning” som föreskrivs i Romkonventionen. Ingen hänvisning gjordes till möjligheten att eventuellt även på medellång till lång sikt utforma en enhetlig rättsregel i det avseendet.

30. Kommissionen antog således redan i grönboken klart olika synsätt på problemställningarna avseende innehavet av sådana exklusiva rättigheter till formgivning som skapats inom ramen för ett anställningsavtal eller ett arbetsavtal.

31. Dessa olika synsätt återspeglas även i förfarandet för antagande av förordningen. I 1993 års förslag [17] följde kommissionen, såvitt avser formgivning som skapats av den anställda, den ambitiösare målsättningen som redan lagts fram i grönboken och införde i artikel 14.2 en materiell regel [18], i stället för den kollisionsnorm som förekom i artikel 12.1 i förslaget till förordning som bilagts grönboken. Däremot försvann kollisionsnormen avseende formgivning som skapats enligt uppdrag som förekom i artikel 12.3 i detta utkast.

32. Bestämmelsen i artikel 14.2 i 1993 års förslag till förordning förblev i huvudsak oförändrad i de följande förslagen [19] – där det enda undantaget utgjordes av tillägget med en hänvisning till tillämplig nationell lagstiftning – samt i förordningens slutliga version. Frågan om innehavet av rättigheter till formgivning som skapats enligt uppdrag saknade, såsom framgått, dock fortfarande en specifik internationell privaträttslig bestämmelse.

33. Det är i detta sammanhang svårt att motivera användningen av en analogi för att utsträcka det enhetliga system som gemenskapslagstiftaren uteslutande föreskrivit för formgivning som skapats av en anställd till att omfatta en formgivning som skapats enligt uppdrag.

34. På grundval av vad ovan anförts föreslår jag således att domstolen ska besvara de första två frågorna så, att bestämmelsen i artikel 14.3 i förordning nr 6/2002 endast är tillämplig på formgivning som skapats av en anställd inom ramen för ett anställningsförhållande.

16 — I den engelska versionen heter det ”the widest possible choice to decide on the entitlement to the design and as regards the law applicable to the contract”.

17 — Se ovan, punkt 5.

18 — Den ifrågavarande bestämmelsen hade följande lydelse: ”Om en formgivning har skapats av en anställd som ett led i dennes arbetsuppgifter eller enligt arbetsgivarens instruktioner, skall rätten till gemenskapsformgivning emellertid tillkomma arbetsgivaren, om inte annat har avtalats.”

19 — Se ovan, punkt 5.

B — *Den tredje, den fjärde och den femte frågan*

35. Med den tredje, den fjärde och den femte frågan, som jag ska pröva gemensamt, vill den hänskjutande domstolen i huvudsak få klarhet i om – för det fall att de två första frågorna besvaras så att artikel 14.3 i förordningen inte är tillämplig på formgivning som skapats inom ramen för ett arbetsavtal – innehavet av rätten till sådan formgivning ska avgöras på grundval av bestämmelsen i artikel 14.1 eller om det i det avseendet finns en lucka i förordningen som enligt artikel 88.2 i förordningen ska fyllas genom medlemsstaternas lagstiftningar.

36. FEIA anser att artikel 14 i sin helhet ska tolkas mot bakgrund av förordningens syften och med beaktande av lagstiftarens avsikt att endast införa en minimal reglering på området. FEIA har särskilt hänvisat till artiklarna 27, 88 och 96 i förordningen som innehåller en hänvisning till de nationella lagstiftningarna och som tillåter att det i dessa föreskrivs ett skydd för gemenskapsformgivning som är mer omfattande än det skydd som föreskrivs i förordningen. FEIA har vidare hänvisat till skälen 6, 8 och 9, i vilka det hänvisas till kraven i samband med iakttagandet av subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen och syftet att anpassa de materiella bestämmelserna i förordningen till bestämmelserna i direktiv 98/71. Klaganden i målet vid den nationella domstolen har dessutom föreslagit att begreppet ”den till vilken rätten har övergått” som förekommer i artikel 14.1 i förordningen ska tolkas som en hänvisning till de olika möjliga sätt att förvärva rätten till formgivning som föreskrivs i medlemsstaternas lagstiftningar, inbegripet det sätt som föreskrivs i artikel 15 i den spanska lagen till förmån för uppdragsgivaren. Förenade kungariket anser att om domstolen finner att artikel 14.3 inte ska tillämpas på formgivning enligt uppdrag ska innehavet av rätten till sådan formgivning bestämmas på grundval av medlemsstaternas lagstiftningar med stöd av principen i artikel 88.2 i förordningen.

37. Enligt kommissionen, Acierta och Cul de Sac innehåller artikel 14.1 i förordningen en allmän bestämmelse som innebär att rätten till formgivningen ska ges formgivaren. Det enda undantaget till denna regel förekommer i artikel 14.3 och avser endast fallet med formgivning som skapats av en anställd inom ramen för ett anställningsförhållande. Det finns således inte någon lucka i förordningen när det gäller att bestämma innehavet av rätten till gemenskapsformgivning och det är följaktligen inte tillåtet att använda artikel 88.2.

38. I artikel 14.1 i förordningen föreskrivs att ”rätten till en gemenskapsformgivning skall tillkomma formgivaren eller den till vilken rätten har övergått”.

39. Det ska inledningsvis preciseras att den rätt till gemenskapsformgivning som det hänvisas till i artikel 14 i sin helhet består i rätten att offentliggöra gemenskapsformgiv-

ningen eller att inge den för registrering. Det är således fråga om befogenheten att vidta de åtgärder som ger upphov till de exklusiva rättigheter som föreskrivs i förordningen och som är nödvändiga för att kunna utnyttja gemenskapsformgivningen ekonomiskt.

40. I artikel 14.1 föreskrivs vad avser förvärvet av sådana rättigheter en allmän regel till förmån för formgivaren eller den till vilken rätten har övergått. [20] Dessa två kategorier av personer är för övrigt genom denna bestämmelse helt likställda.

41. Till följd härav finns det, för det svar som ska ges den hänskjutande domstolen, enligt min mening anledning att först och främst klargöra räckvidden av begreppet ”den till vilken rätten har övergått” i den mening som avses i den aktuella bestämmelsen.

20 — Den ideella upphovsrätten till formgivningen tillkommer däremot endast formgivaren, vilken enligt artikel 18 i förordningen ”har rätt att, i likhet med sökanden eller innehavaren av en registrerad gemenskapsformgivning, anges som formgivare, inför byrån och i registret”, även om han till tredje man har överlåtit rätten att ekonomiskt utnyttja formgivningen.

42. Detta begrepp återfinns också i andra bestämmelser i förordningen [21], även om det skiljer sig åt i förhållande till de olika språkversionerna, i vilka olika uttryck ibland används. [22] Trots att detta var en fråga som ställdes vid förhandlingen anser jag inte att det måste bestämmas i vilken omfattning begreppet i artikel 14.1 motsvarar det begrepp som används i de andra bestämmelserna i förordningen i vilka detta förekommer eller de alternativa uttryck som används, eftersom denna bedömning förutsätter en komplicerad jämförelse av förordningens språkversioner, vars resultat i vart fall inte skulle vara av särskilt stort intresse.

43. Kommissionen påpekade vid förhandlingen att begreppet ”den till vilken rätten har övergått” som förekommer i artikel 14.1 har samma räckvidd i samtliga bestämmelser i förordningen och som endast omfattar succession till följd av dödsfall eller situationer av företagssuccession eller företagsfusion. Fallen med överföring genom avtal omfattas däremot inte.

21 — Detta begrepp förekommer även i skäl 20 som har följande lydelse: ”Det är också nödvändigt att låta formgivaren eller den till vilken rätten har övergått pröva de produkter som innefattar formgivningen på marknaden innan beslut fattas om det är önskvärt med ett skydd genom en registrerad gemenskapsformgivning. Det är därför nödvändigt att föreskriva att offentliggörande av formgivningen genom formgivaren eller den till vilken rätten har övergått... inte får inverka menligt på bedömningen av den aktuella formgivningens nyhet eller särprägel.”

22 — I exempelvis den italienska, den tyska och den engelska versionen förekommer samma uttryck (”avente causa”, ”Rechtshochfolger”, ”successor in title”) både i artikel 14.1 och i artikel 28, i fråga om överlåtande av registrerad formgivning. I den franska och den spanska versionen används däremot två olika uttryck (”ayant droit” och ”causa habiente” i artikel 14.1 och ”ayant cause” och ”cesionario” i artikel 28).

44. Denna tolkning är inte övertygande.

45. Även bortsett från den omständigheten att i vissa språkversioner av förordningen (exempelvis den engelska, den tyska, den italienska och den portugisiska versionen) samma uttryck som används i artikel 14.1 även förekommer i artikel 28 och avser den som överlåter den registrerade gemenskapsformgivningen, vederläggs kommissionens uppfattning dock av förordningens förarbeten.

46. Det ska i detta avseende först och främst påpekas att bestämmelsen i den aktuella artikel 14.1 redan fanns i artikel 11 i det utkast till förslag till förordning som bifogades grönboken och i det första förslag till förordning som kommissionen lade fram år 1993. Ingen ändring har gjorts i denna under förfarandet för antagande av förordningen.

47. I kommentaren i grönboken till den ovannämnda artikel 11 som i sina väsentliga avsnitt återges nedan anförde kommissionen följande:

”The basic principle, common to many national legislations, is that the right originates in the person of the designer. The principle is, however, qualified by the subsidiary principle that the original right *may be transferred or assigned in its entirety to another person*, the successor in title. The Community design needs probably to apply the same principles … These principles express the common sense solution one would look for in case where a person, having created a design, has *to choose between exploiting the design himself* (whether personally or through a licensee) *or assigning it to a manufacturer*” [23].

48. Genom begreppet ”successor in title” avsågs således, från det första skedet av det lagstiftningsförfarande som ledde till förordningens antagande, *förvärvaren av rättigheterna till att ekonomiskt utnyttja gemenskapsformgivningen*. Förvärvaren var den person till vilken formgivaren genom ett avtal hade överfört dessa rättigheter som grundats hos honom.

49. Om begreppet ”den till vilken rätten har övergått” som anges i artikel 14.1 i förordningen ska förstås på detta sätt – och det föreligger enligt min mening inte några omständigheter som talar för motsatsen – kan kommissionens tolkning i detta förfarande inte godtas. Enligt kommissionen anges i artikeln en allmän regel som innebär att formgivaren ska ges rättigheten till gemenskapsformgivningen, vilken regel enbart tillåter det undantag som uttryckligen föreskrivs i artikel 14.3 och som inte medger någon komplettering från medlemsstaternas lagstiftningar.

23 — Min kursivering.

50. Genom förordningen likställs nämligen formgivaren och den till vilken rätten har övergått, i den mening som angetts ovan, i förhållande till förvärvet av rätten att ekonomiskt utnyttja gemenskapsformgivningen, med den enda uppenbara skillnaden att formgivaren förvärvar denna rätt primärt, såsom en följd av att formgivningen skapats, och den till vilken rätten har övergått förvärvar den såsom en härledd rätt till följd av en överföring.

51. I detta sammanhang är såväl arbetsgivaren som uppdragsgivaren personer till vilka rätten till gemenskapsformgivningen har övergått från formgivaren.

52. I det första fallet har gemenskapslagstiftaren dock velat införa ett enhetligt system på grundval av vilket – när det inte finns någon särskild överenskommelse mellan parterna till anställningsavtalet eller någon bestämmelse i den nationella lagstiftningen som är tillämplig på detta avtal som ger formgivaren rätten till den formgivning som skapats av en anställd – denna rätt tillkommer arbetsgivaren utan att det krävs någon överföring ad hoc. I detta avseende innebär inte artikel 14.3, till skillnad från vad kommissionen har hävdat, att det införts ett undantag från den regel som fastställts i artikel 14.1, utan den utgör ett komplement genom att det föreskrivs specifika bestämmelser för det fall då det är fråga om att avgöra vem som ska ges rätten till gemenskapsformgivningen inom ramen för ett särkilt avtalsförhållande.

53. I det andra fallet däremot – när det inte finns någon särskild bestämmelse i förordningen som på ett enhetligt sätt reglerar vem som ska ges rätten till den formgivning som skapats enligt uppdrag – ska räckvidden av och sätten för en eventuell överföring av denna rätt från formgivaren till uppdragsgivaren, förutom på grundval av den avsikt som parterna uttalat i avtalet även fastställas med stöd av den lag som är tillämplig på avtalet. Eftersom det i förordningen, till skillnad från vad som ursprungligen föreskrevs i det utkast till förslag som bifogades grönboken, inte föreskrivs någon enhetlig kollisionsnorm enligt vilken den lag kan fastställas som är tillämplig på det avtal genom vilket det uppdragits åt en uppdragstagare att skapa en formgivning för att denna ska kunna utnyttjas ekonomiskt, ska denna lag logiskt sett bestämmas på grundval av reglerna i medlemsstaternas internationella privaträtt.

54. I det mål som ska avgöras vid den hänskjutande domstolen ankommer det således på denna att med stöd av artikel 88.2 i förordningen tillämpa de relevanta bestämmelserna i den spanska rätten, i dess egenskap av tillämplig lag på avtalet mellan AC & G, s.a. och Cul de Sac, för att bestämma vem som är innehavare av rätten till den icke registrerade gemenskapsformgivning som är föremål för den talan om intrång som FEIA väckt vid den nationella domstolen.

V — Förslag till avgörande

55. Av ovanstående skäl föreslår jag att domstolen besvarar frågorna från Juzgado de lo Mercantil n. 1 de Alicante, enligt följande:

1. Artikel 14.3 i rådets förordning (EG) nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning ska tolkas så, att den ordning som föreskrivs i denna endast är tillämplig på formgivning som skapats av en anställd inom ramen för ett anställningsförhållande.

2. Artiklarna 14 och 88 i rådets förordning nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning ska tolkas så, att innehavet av rätten till den formgivning som skapats inom ramen för ett annat avtalsförhållande än ett anställningsförhållande, såsom är fallet med den formgivning som skapas av en uppdragstagare för en uppdragsgivares räkning, ska bestämmas på grundval av den avsikt som parterna uttalat i detta avtalsförhållande och den på avtalet tillämpliga lagen. Lagstiftningen i en medlemsstat strider inte mot artikel 14.3 i denna förordning om den, i syfte att bestämma innehavet av rätten till en formgivning, jämställer sådan formgivning som skapats av en uppdragstagare för en uppdragsgivares räkning med formgivning som skapats av en anställd inom ramen för ett anställningsavtal.